

Čtrnáctideník o Evropské unii z české perspektivy

V tomto vydání najdete

GAERC: konec sankcím proti „neposlušným státům“?
Finanční krize a řešení na evropský způsob
Unie směřuje k přísnější imigrační politice
Jak podobu bude mít novelizovaná směrnice o Euroviněťě?
Předsednictví 2009: Kolik bude stát české předsednictví?

Mini-analýzy

GAERC: konec sankcím proti „neposlušným státům“?

Vladimír Beroun, Jana Drlíková

Před summitem Evropské rady zasedala 13. října v Lucemburku Rada pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (GAERC). Hlavní témata této schůze se mimo jiné týkala Běloruska, Uzbekistánu, Gruzie, Moldávie, Mexika a Zimbabwe. Rada pozitivně hodnotila vývoj ve většině zmíněných zemích s výjimkou Zimbabwe, které si vysloužilo kritiku za nerespektování výsledků voleb při sestavování vlády.

V případě Běloruska se Rada i přes nesplnění všech kritérií OBSE pro demokratické volby rozhodla uvolnit politické embargo uvalené na čelní představitele země v listopadu 2004. Po šesti měsících od zrušení embarga by mělo dojít k opětovnému zhodnocení situace. Rada taktéž uvítala pokrok, kterého bylo dosaženo v posledním roce v Uzbekistánu. Jedná se především o udělení cestovního povolení pro čelní obhájkyň lidských práv v zemi Mutabar Tojibaevu a o reformy v oblasti justice a lidských práv. Uzbekistán se však musí smířit s dalším ročním embargem na zbraně. V souvislosti s rusko-gruzínským konfliktem bylo vyjádřeno uspokojení se stažením ruských jednotek z Jižní Osetie a Abcházie. Představitelé Rady také potvrdili, že Gruzie je i nadále evropskou zájmovou oblastí, podtrhli význam monitorovací mise a rovněž přivítali svolání dárcovské konference na 22. října do Bruselu, které iniciovala také česká vláda. Výhledově má EU v úmyslu rozšířit spolupráci na úroveň zóny volného obchodu s Moldávií a uzavřít strategické partnerství s Mexikem.

Českou republiku zastupovali na jednání ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg, který upozornil na tíživou situaci po srpnovém rusko-gruzínském konfliktu, a místopředseda vlády pro evropské záležitosti Alexandr Vondra, který v této souvislosti zdůraznil, že by EU neměla uspěchat obnovení rozhovorů o strategickém partnerství s Ruskem, které byly zmrazeny právě po tomto konfliktu. Stejný postoj sdílí postkomunistické země, Švédsko či Velká Británie.

Finanční krize a řešení na evropský způsob

Michal Vít, Marián Zachar

Finanční krize ve Spojených státech již zruinovala několik investičních domů a bylo jen otázkou času, kdy se projeví i v Evropě. Zde se ukázala plnou silou na konci září, kdy belgicko-nizozemskou banku Fortis musela převzít francouzská BNP Paribas. Ačkoli symptomy krize byly známy již delší dobu, propracovaný plán na záchranu finančních trhů zatím chybí.

EU se pokusila přijít s komplexním řešením na zasedání Evropské rady 16. října 2008 v Bruselu, kde se zástupci eurozóny a Velké Británie dohodli na základních principech, které by měly napomoci zvládnutí krize: poskytnutí státních záruk pro nové půjčky, finanční injekce evropským bankám, pokrytí mezibankovního trhu s cílem zvýšit likviditu a nová účetní pravidla.

Předseda Komise José Manuel Barroso navrhoval, aby státy sedmadvacítky řešily krizi společným postupem – vytvořením společného fondu, jak tomu je v USA a sjednocením svých záchranných plánů, které dnes počítají již s více než bilionem eur. Na summitu se ale představitelé zemí shodli, že si státy ponechají pravomoci při tvorbě záchranných plánů a společný postup budou pouze konzultovat na úrovni EU, což prezident N. Sarkozy hodnotil jako výrazný úspěch. Prohlásil, že Evropa se poučila z nedávných chyb, kdy postup nebyl vzájemně dostatečně koordinován a konzultován.

Česká republika ale nesdílí nadšení francouzského prezidenta. Dle slov Miroslava Kalouska by současný plán mohl způsobit narušení volné konkurence na trhu, byť právě ta je ve své liberální a deregulované podobě označována levicovými analytiky za jednoho z viníků dnešní krize. Minulý týden vláda zvýšila státní garance na bankovní vklady z 25 na 50 tisíc eur se stoprocentní zárukou. Tento čin lze interpretovat zejména jako psychologický krok vůči občanům, neboť ČR není, dle většiny odborníků, krizí přímo ohrožena.

Unie směřuje k přísnější imigrační politice

Alena Falathová, Karel Ulík

Ve stínu finanční krize slaví francouzské předsednictví úspěch v oblasti imigrační politiky. Na summitu EU v Bruselu přijala Evropská rada Pakt o imigraci a azylu, který deklaruje zásady imigrační politiky členských států EU. Zabývá se pěti hlavními oblastmi: legální migrací a integrací, kontrolou ilegální migrace, posílením hraničních kontrol, společným azylovým systémem a partnerstvím s třetími zeměmi.

Ačkoli politici hovoří o velkém úspěchu, kritici poukazují na fakt, že tyto oblasti jsou již obsaženy v Tamperském a Haagském programu a že Pakt nepřináší nic zásadně nového. Z původního francouzského návrhu byla totiž na nátlak některých států vyškrtnuta opatření týkající se zákazu masové regularizace a povinných integračních smluv pro imigranty. Přesto zůstává patrný trend k restriktivnějšímu přístupu k imigraci. S ohledem na společný Schengenský prostor je ale možné očekávat, že bude nutné o zavedení dalších společných pravidel znovu diskutovat.

Hlavní slabinou nového paktu je zejména to, že nepřenáší významné kompetence na evropskou úroveň. Hlavní slovo zůstává členským zemím a instituce EU jsou z rozhodovacího procesu vyloučeny. Za jediný možný přínos paktu tak lze považovat pouze to, že jasně definuje migraci jako jednu z hlavních budoucích priorit evropské politiky.

Česká republika se k dokumentu staví v zásadních bodech kladně. Ministr vnitra Ivan Langer ho dokonce označil za „průlomový dokument, který stanoví obecné principy, od nichž se bude odvíjet politika EU v oblasti migrace“. Výhrady měli čeští zástupci zejména k tomu, že Pakt zmiňuje pouze odpovědnost zaměstnavatelů, zatímco odpovědnosti imigrantů se nedotýká. Implementace Paktu pak bude na bedrech českého, ale zejména švédského předsednictví, jehož úkolem bude vyjednat nástupce Haagského programu.

Jak podobu bude mít novelizovaná směrnice o Eurovinětě?

Václav Bacovský, Katarína Lokšová

Začátkem září se ve francouzském La Rochelle sešli ministři dopravy, aby projednali návrh Komise na revizi tzv. směrnice Euroviněta o výběru poplatků za užívání určitých pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly (1999/62/ES). Komise ve svém návruhu z 8. července 2008 akcentuje přístup „ať platí ten, kdo znečišťuje.“

Zvyšování dopravního zatížení vede – vedle nezpochybnitelných přínosů pro průmysl a spotřebitele obecně – ke stále většímu tlaku na kvalitu ovzduší, ochranu proti hluku či narůstání smrtelných nehod, které pro stát znamenají ztráty v podobě nákladů na zdravotní ošetření, policejné vyšetřování i hmotné škody. Jedná se o klasické negativní externality, tedy o náklady, které nejsou zahrnuty v ceně dopravy a které musí být hrazeny z veřejných či jiných rozpočtů. Novelizovaná směrnice by měla vést k zahrnutí nákladů za znečištění ovzduší, zatížení hlukem a dopravní kongesce do poplatků za užívání silničních komunikací. Internalizace vnějších nákladů by měla zvýhodnit ekologicky šetrnější železniční dopravu.

Pozice členských států jsou rozdělené. Zejména geograficky okrajové státy, který netrpí tranzitní dopravou, se obávají negativního dopadu na konkurenceschopnost v době, kdy stoupají ceny paliv a kamionová doprava má velké problémy. Na druhé straně naopak stojí tranzitní středoevropské země včetně České republiky. Ta například v sektorových prioritách připravovaného českého předsednictví klade velký důraz na citlivost samotného provedení internalizace. V opačném případě by totiž byla ohrožena konkurenceschopnost evropských dopravců, kterým by se zvýšily náklady na přepravu v porovnání s dopravci v třetích zemích.

O návrhu Komise by se mělo rozhodnout během francouzského (možná však až za českého) předsednictví v Evropském parlamentu a Radě procedurou spolurozhodování.

Komentované zprávy

Podpora demokracie poevropsku ≠ podpora demokracie počesku

Zatímco EU se chopila příležitosti (Rusko údajně připravuje zvýšit ceny zemního plynu), jak odlákat Moskvě strategického partnera – Bělorusko – a podpořit rozvoj demokracie tím, že zlepšuje vztahy s tamní politickou reprezentací (např. prostřednictvím dočasného zrušení víz), český premiér Topolánek se běloruské demokracii rozhodl pomoci snídaní s vůdcem běloruské opozice, A. Milinkevičem. Která metoda bude mít větší efekt?

Vlajka EU nad Hradem nezavlaje ani během českého předsednictví

Mluvčí Hradu Radim Ochvat se nechal slyšet, že symbol EU nebude vyvěšen ani během předsednictví. Prezident Václav Klaus již dříve řekl, že pro vlajku na Hradě nevidí důvod, neboť „nejsme nějakou provincií EU“ a R. Ochvat dodal, že na Hradě nevisí ani vlajky NATO nebo OSN. Vicepremiér pro evropské záležitosti A. Vondra se k celé věci vyjádřil spíše vyhýbavě. Více

Francie nevzdává boj za plán na ochranu klimatu

Prezidentu N. Sarkozymu se zatím daří mírnit postoj těch evropských zemí, které vyhrožovaly zablokováním dalšího jednání. Mezi jedny z největších odpůrců další fáze evropských emisních směrnek patří Polsko, neboť drtivá většina jeho elektřiny pochází z uhlí, což naopak není případem právě Francie. Ozývají se i průmyslové podniky, které tvrdí, že jim nezbude než přesunout výrobu do zemí, které emise ještě neomezují. Řešením tohoto problému by mohlo být uvalení cla na výrobky z takových zemí, podle množství emisí vzniklých při jejich výrobě. Francie zatím slíbila přezkoumat požadavky individuálně. Otázkou je, co pak z jednotného postupu zbude. Více

Polsko na summitu

Nejen česká politická scéna je rozpolcená. Obdobný problém, jaký Česká republika zažívá ‚tahanicemi‘ mezi vládou a Hradem, zažívali i polští občané před odjezdem polských státníků na summit EU do Bruselu. Ministr zahraničí žádal prezidenta L.Kaczyńského, aby na summit nejezdil, premiér D. Tusk dokonce odmítl poslat zpět z Bruselu vládní letoun a prezident si tak musel hledat náhradu. Ministr zahraničí R. Sikorski celou situaci komentoval slovy, že prezident ztížil vyjednávací pozici vládě, neboť nyní není jasné, čí slovo platí. [Více](#)

Tipy na publikace

Centre for European Reform

Souborná studie „[Pipelines, Politics and Power: The Future of Russia-EU Energy Relations](#)“, podává všestranný náhled na problematiku energetické závislosti Evropské unie na Rusku. Práce se zabývá také dynamikou vývoje na ruském ropném trhu.

Mezinárodní měnový fond

Analýza „[Systematic Banking Crises: A New Database](#)“ se zabývá aktuální finanční krizí ve světě. Mapuje celý průběh krize od jejích počátečních projevů přes její potlačování až po krizi likvidity. V závěru práce se nacházejí přehledné tabulky a statistiky s ohledem na bankovní krize v minulosti.

Asociace pro mezinárodní otázky

„[Two-Level Games and Base Politics: Understanding the Formulation Of Czech and Polish Foreign Policy Responses to U.S. Military base Deployment Proposals](#).“ Tento Research paper od Michala Trníka analyzuje rozdílné přístupy Polska a České republiky při vyjednávání o rozmístění komponentů protiraketové obrany na svém území.

Pozvánky

Diskuze: Gruzie – současná situace a perspektivy vývoje

Kdy: 23. října 2008, od 18:00

Kde: Fakulta sociálních studií MU, místnost U42, Joštova 10, Brno

Pořadatel: Studentská sekce Mezinárodního politologického ústavu Masarykovy univerzity

Hosté: Mgr. Tomáš Šmíd Ph.D - Katedra politologie FSS MU, Mgr. Vakhtang Darchiashvili - Katedra mezinárodního práva Právnická fakulta MU

Registrace: benesova@ips.cz

Konference: Jak v sedmadvacítce čelit novým výzvám zemědělství a rozvoje venkova?

Kdy: 29. října 2008, 9:30 -17:00

Kde: Francouzský ústav pro výzkum ve spol. vědách (CEFRES), Vyšehradská 49, Praha 2

Pořadatel: CEFRES, Notre Europe a Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Hosté: Lucien Bourgeois – ALFA, Francie, Dariusz Goszczyński – Ministerstvo zemědělství Polsko, Elena Saraceno – BEPA, Evropská komise

[Více](#)

Konference: Předsednictví České republiky v rámci rady EU

Kdy: 30. října 2008, 8:30

Kde: Vysoká škola CEVRO Institut, Měšřanská beseda, Jungmannova 17, Praha 1

Pořadatel: Institut pro strukturální politiku, o.p.s. (IREAS) ve spolupráci s Institutem pro ekonom. a ekologickou politiku při NF VŠE a Konrad-Adenauer-Stiftung

Hosté: Tomáš Weiss - ÚMV, Jana Hendrichová - Náměstkyně místopředsedy vlády pro evropské záležitosti, Libor Manda - Úřad vlády ČR, Petr Kaniok - Masarykova Univerzita v Brně

[Více](#)

Mezinárodní konference: South Caucasus in 2008 and beyond: Frozen Conflicts or Frozen Peace?

Kdy: 13. - 15. listopadu 2008

Kde: Černínský palác, Loretské náměstí 5, Praha 1 (13.11.) a Lichtenštejnský palác, U Sovových mlýnů 4, Praha 1 (14. a 15.11.)

Pořadatel: AMO ve spolupráci s MZV ČR, Open Society Institute, Úřadem vlády ČR, Zastoupením Evropské komise v ČR, Velvyslanectvím Švédského království a Velvyslanectvím Polské republiky.

Hosté: Konference se zúčastní odborníci z Jižního Kavkazu, Ruska, ČR a zemí EU. Mezi jinými rovněž Peter Semneby, zvláštní představitel EU pro Jižní Kavkaz.

[Více](#)

Očekávané události

Setkání Rady životního prostředí

Ve dnech 20. – 21. listopadu 2008 se na prvním setkání Rady životního prostředí v rámci francouzského předsednictví budou ministři životního prostředí domlouvat na společném postupu na konferenci OSN týkající se změn klimatu, která proběhne v prosinci v polské Poznani. Na tomto setkání budou ministři řešit i [klimaticko-energetický balíček](#), který bude pravděpodobně v souvislosti s finanční krizí zmírněn ve svých požadavcích. [Více](#)

Summit ASEM (Asijsko-evropské fórum) v Pekingu

Ve dnech 24. – 25. října 2008 se čelní představitelé [zemí Evropské unie a Asie](#) společně sejdou v Pekingu na v pořadí již [7. summitu ASEM](#). Tento summit co do počtu států patří k největším, neboť zde vedle sebe usedne 43 zemí, představujících bezmála 60 % světové populace. Jednání předsedá Čína, delegaci za Českou republiku povede místopředseda vlády pro evropské záležitosti Alexandr Vondra. Jednat se bude o globálním partnerství, finanční krizi, obchodu a bezpečnosti v mezinárodních vztazích. [Více](#)

Světový summit regionů o změně klimatu

Na základě iniciativy [Sítě regionálních vlád pro udržitelný rozvoj](#) proběhne ve dnech 29. – 30. října 2008 ve francouzském městě Saint-Malo vůbec první světový summit regionů, které zde hodlají prokázat vlastní ústřední roli v boji proti globálnímu oteplování. Cílem summitu je prohloubit spolupráci s nadnárodními organizacemi v klimatických otázkách a rozšířit platformu pro [post-kjótskou konferenci v Kodani \(2009\)](#). Mezi účastníky summitu budou také zástupci Výboru regionů, Rozvojového programu OSN (UNDP), Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) a francouzského ministerstva zahraničí, iniciátora celé akce. [Více](#)

Předsednictví 2009

Kolik bude stát předsednictví?

Václav Bacovský

Nedávno se v tisku [objevilo vyčíslení celkových nákladů](#) za organizaci českého předsednictví. Celková suma bude podle kalkulací serveru iHned činit 3,3 mld. Kč. K výdajům ve výši 1,7 mld. Kč (s kterými až dosud vláda operovala) se totiž musí připočítat částky plynoucí na pořádání předsednictví z rozpočtů jednotlivých ministerstev. Vedle úřadu místopředsedy vlády pro evropské záležitosti to bude zejména ministerstvo zahraničí a ministerstvo vnitra.

Částka 3,3 mld. Kč není malá suma. Pro posouzení její adekvátnosti ji však musíme dát do komparativní perspektivy. Právě probíhající [francouzské předsednictví](#) počítá s rozpočtem ve výši 190 mil. Eur. [Slovenské předsednictví](#) stálo celkem 62 mil. Eur. Vezměme dvě srovnatelné země (byť o něco menší) s ČR: [Rakousko](#) vydalo v roce 2006 na předsednictví 85 mil. Eur, [Finsko](#) za

vedení Unie zaplatilo z rozpočtu 75 mil. Eur. ČR tak je se svými náklady ve výši 132 mil. Eur někde mezi vysokými výdaji Francie (ta letos vydá za předsednictví třikrát tolik oproti roku 2000) a skromnějšími výdaji menších zemí.

Přepočteme-li však částku na jednoho obyvatele, dojdeme k jiným číslům. Jednoho Francouze stojí předsednictví přibližně 3 Eura (přepočteno kurzem 25 Kč za Euro), Rakušana stálo 10 Eur, Fina 14 Eur a Slovince 30 Eur. Čecha vyjde předsednictví na 13 Eur, což se blíží finským nákladům. Z toho pohledu nejsou české výdaje přehnané. Jednoznačně ze statistických údajů vyplývá, že čím větší stát, tím menší náklady s předsednictvím vznikají. Např. Francie má vedle bohatých zkušeností s předsedáním i výhodu francouzštiny, čímž ušetří některé výdaje za překládání a tlumočení. Velké státy jsou připraveny i personálně, nemusí nabírat tolik dočasných pracovníků, jako tomu je v českém případě (celkem 365 lidí).

Sarkozy, příklad pro Topolánka?

Sylvie Milerová

Francouzský prezident N. Sarkozy a český premiér M. Topolánek jsou zdánlivě rozdílní, ale ve skutečnosti mají hodně společného. Oba stojí v čele vlád, které se nezdráhaly zavést mnohdy nepopulární reformy – např. v Česku poplatky u lékařů a ve Francii zrušení speciálního režimu pro výplatu některých důchodů, oba prožili významné změny ve svém osobním životě a oba se mimo jiné díky těmto skutečnostem dostali pod ostrou kritiku.

Zatímco v říjnu 2006 měl premiér Topolánek celkem stabilní podporu 43 % dotázaných, v poslední době jeho popularita klesá. Prezident Sarkozy byl v květnu 2007 zvolen většinou 53 % a v prvních měsících vlády se těšil podpoře až 67 % občanů. Nicméně v květnu 2008 jeho podpora klesla až na 36 % a 53 % respondentů dokonce uvedlo, že kdyby měli možnost volit znovu, vybrali by Ségolène Royal. Nicolas Sarkozy ale měl to štěstí, že přišlo francouzské předsednictví EU a zároveň dění v Gruzii a na mezinárodních trzích, čímž byla hlavní pozornost načas odvedena od vnitřních problémů. Většina Francouzů tak dnes podporuje jeho snahu o změny ve fungování EU a zároveň si přeje, aby je společná Evropa ochránila před globalizací, což je podle politologa Bruno Jeanbarta přímo v rozporu s její filosofií založené na společném trhu a volném pohybu zboží. Kladně Francouzi hodnotí i to, jak se postavil k finanční krizi.

Výsledkem tedy je, že jeho popularita je opět na vzestupu a přesně to by potřeboval i Mirek Topolánek. Otázkou ovšem je, jestli pro jeho záchranu již není příliš pozdě – po drtivé porážce v krajských volbách se sice tváří statečně, ale ztráta dvanácti krajů přece jen není znakem zdravé a silné politické strany. Pavel Bém již uvedl, že vedení strany by mělo dát na prosincovém kongresu své funkce k dispozici a Jiří Paroubek prohlásil, že je nepřijatelné, aby Topolánek zastupoval ČR během předsednictví. Zároveň zaznívají názory, že pokud padne současná vláda a bude sestaven kabinet z odborníků, jak navrhuje předseda ČSSD, bude tím jen posílena pozice k EU nepochybně vlažnějšího Hradu.

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátorka projektu: Ivana Jemelková Tajemnice: Lenka Ryjáčková Mini-analýzy: Václav Bacovský, Vladimír Beroun, Jana Drlíková, Alena Falathová, Katarína Lokšová, Karel Ulík, Michal Vít, Marián Zachar Komentované zprávy: Jana Drlíková, Sylvie Milerová Tipy na publikace: Katarína Lokšová, Jana Srpová Pozvánky: Miroslava Gajdošová, Jana Srpová Očekávané události: Vladimír Beroun, Michal Vít Předsednictví 2009: Václav Bacovský, Sylvie Milerová Korektury: Lenka Ryjáčková (koordinátorka), Jan Potucký, Michal Vít Odborná editace: Václav Bacovský, Ivana Jemelková, Karel Ulík Grafický návrh: Side2 Sazba: Josef Vomáčka Kontakt na redakci: newsletter.ep@amo.cz

---

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz

---

© Asociace pro mezinárodní otázky 2008
